

जाहिरातीचे दर.
हालील पर्यावर चोकरा
करावी.
व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवास', पुणे.

अर्थ

वर्गणीचे दर.
वारिक वर्गणी
रु. ४.
(टपाल हंशिल माफ)
किरकोळ अंकास
एक आणा.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख ५ मे, १९३७

अंक १८

“दुसरें मूल्यमापन जाहीर झालें”

स्थापनेपासूनच भागीदारांना ६ टक्के फायदा व विभेदारांस वाढता नफा वांटून
जुन्या व स्थिर झालेल्या कंपन्यांस कठीण असें अपूर्व यश संपादन केलेली
पहिलीच महाराष्ट्रीय विमा कंपनी:-

कॉमनवेलथ विमा कंपनी लि., पुणे.

अध्यक्ष—श्री. न. चिं. केळकर, संचालक केसरी

हयातीतील विम्यास } दुसऱ्या मूल्यमापनांत वांटलेला { हयातीनंतर विम्यास
३७॥ रु. } दर हजारी त्रैवार्षिक नफा { ४५ रु.

जास्त माहितीकरितां समक्ष भेटा अगर लिहा.

मॅनेजिंग एजन्ट्स.

“अर्थ” ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सह-
कार, बँकिंग इत्यादि विषयांवरील
सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची
पुस्तके.

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार

२ रिझर्व्ह बँक

३ व्यापारी उलाढाली

वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय
सालें आहे.

किं. १ रु. (ट. स. निराळा)

व्यवस्थापक, 'अर्थ' ग्रन्थमाला,
पुणे.

मुलांचा खाऊ

म्हणजे सर्व प्रकारचे पेपरमिंट, लेमन
झूझ, मिल्क टॉफी, वगैरे.

भावाचें माहितीपत्रक मागवा

भारत इंडस्ट्रिअल वर्क्स, ८१३ सदाशिव, पुणे २.

पहावयास आणलीं तीं नैसावयास काढलीं असा
अनुभव काचितच येत असतो.

टिकेकरी

सुंदर
पातळें

ही गोष्ट आप-
ल्यास सिद्ध करून
देतील. त्याचे
छव्य झुळीत पोत,
पक्के पण मोहक
रंग, नव्या अमि-
रुचाच्या किनारी,
भरपूर लांबरुंद हे

गुण टिकेकरी मालातच एकवटल्यानें तीं लोकप्रिय झालीं आहेत.
तेव्हां हीच पातळें मागाऊन मनाची होस नागवावी. निरनिगळे
वाण धरपोंच जोडी रु. ८ आ. ८ नमुने मोफत. पोस्टेज-
करितां दोड आण्याचां टिकिटें पाठवा.

दि टिकेकर टेक्सटाईल मिल, लि.

पो. टिकेकरवाडी, (सोलापूर)

उन्हाळ्याकरितां ब्राह्मी तेल

हे शुद्ध सोबरेल तेलांत
तयार केलेले असते.

स्लॉकेस्ट : म. गो. कुळकर्णी
आणि मंडळी, पुष्करणी चौक,
सदाशिव, पुणे.

मॅन्युफॅक्चरर :
दि वॉवे कलकत्ता ट्रेडिंग
कंपनी, मुंबई नं. ४

शास्त्रशुद्ध पायावर काम करणारी, महाराष्ट्राची
प्रमुख प्राविहडंट विमा कं.

दि हिंद बेनिफिट सोसायटी लि.

च्या लोकप्रिय

प्रपंच पॉलिसीकरितां प्रचारक पाहिजेत.

माहितीसाठीं लिहा.

क्रि.ताच विल्डिंग, बुधवार, पुणे.

सेक्रेटरी.

तमाम दून रोगांचा नाश करून दांत प्रोस्वच्छ व बळकट
तेवणारी सर्वोत्तम!

पोखाल
ब्लूकथपावडर

पोखाल अँड को (रजिस्टर्ड) पूना सिटी

विविध माहिती

अमेरिकेतील बँका

पधरा वर्षामागे अमेरिकेत ३० हजार बँका अस्तित्वात होत्या. पुढे त्यापैकी अनेक लहान सस्था बुडाल्या आणि कित्येक मोठ्या बँकांत विलीन झाल्या त्यातच आर्थिक मंदीची आपत्ति उद्भवली. शेवटी १९३२ मध्ये अमेरिकन बँकांची सख्या १९ हजारवर आली आणि गेल्या साली आणखी घटून ती १५३ हजार झाली. गेल्या चार वर्षांत बँका कमी झाल्या तरी त्यांचे एकूण खेळते भांडवल वाढले.

अमेरिकेचे उद्योगधंदे

जगातील कारखान्यांच्या एकूण उत्पादनाचा अर्धा भाग एकट्या अमेरिकेत बनवला जातो जगाची लोकसंख्या २०० कोटि आहे. त्यापैकी अमेरिकेत १२३ कोटि लोक आहेत.

तांब्याचे उत्पादन व अपुरा पुरवठा

गेल्या साली सव्वह जगांत मिळून १६ लक्ष टन इतके तांबे खार्णातून निघाले. मागणी मात्र ह्या पुरवठ्यापेक्षा अधिक भरली.

जर्मनीत नव्या घरांची बायणी

नवीन घरे बावण्याची मोहीम इंग्लंड वगैरे देशांप्रमाणे जर्मनीतहि चालू आहे गेल्या वर्षाच्या अखेरीस पूर्वसालाच्यापेक्षा ३२ टक्के ज्यास्त घरांची बायणी चालू होती.

चादीचे उत्पादन

गेल्या वर्षी चादीचे जागतिक उत्पादन २५ कोटि औंस भरले त्यातला चौथा हिस्सा अमेरिकेत निघाला १९२९ सालचे चादीचे उत्पादन २६ कोटि औंस होते

जर्मन मध्यवर्ती बँकेचे १२ टक्के डिव्हिडंड

जर्मन मध्यवर्ती बँकेने (राइश बँक) गेल्या वर्षाबाबत १२ टक्के डिव्हिडंड वाटले बँकेच्या नफ्यापैकी पावणे दोन कोटि रुपये एवढा हिस्सा जर्मन सरकारास मिळाला

स्विट्सर्लंड व सुवर्णाधिष्ठित चलन

जागतिक परिस्थिति अनुकूल होताच स्विट्सर्लंडमध्ये सोन्याचे तारण असलेली चलनपद्धति पुनश्च चालू करण्याच्या घोरणाचा पुरस्कार स्विस राष्ट्रीय मध्यवर्ती बँकेच्या अध्यक्षांनी केला.

साखरेच्या धंद्याचे यांत्रिक शिक्षण

कानपूर येथे आलेल भारतीय साखर यंत्रशाळा सरकार-मार्फत गेल्या ऑक्टोबरमध्ये स्थापन झाली. ह्या " इपीरिअल इंस्टिट्यूट ऑफ शुगर टेक्नॉलजी " च्या अभ्यासक्रमास येत्या जुलैच्या १० तारखेस प्रारंभ होईल गरजू विद्यार्थ्यांनी माहितीसाठी १० मेच्या आत अर्ज करावयाचे आहेत.

मद्रास इलाख्याची जमीनमहसुलाची पद्धति

मद्रास इलाख्याच्या जमीनमहसुलाच्या पद्धतीचा विचार करून तीत जरूर ते फेरबदल सुचवण्यासाठी एक कमिटी तेथील सरकारने नेमली आहे.

१३ मे, १९३७: सुट्टीचा दिवस

गुरुवार, ता १३ मे, ह्या निगोशिएबल इंस्ट्रुमेंट्स कायद्याअन्वये, राज्यारोहणाच्या समारंभानिमित्त जादा सुट्टीचा दिवस म्हणून मुंबई सरकारने जाहीर केला आहे.

दनलॉप कंपनीचा नफा

दनलॉप एबर कंपनीस गेल्या वर्षी अडीच कोटि रुपयांचा निव्वळ नफा झाला. ऑर्डिनरी भागावर ९ टक्के डिव्हिडंड वाटण्यात येईल.

सेंट्रल बँक ऑफ इंडियाचे डिव्हिडंड व बोनस
सेंट्रल बँक ऑफ इंडियास गेल्या वर्षी २६ लक्ष, ४२ हजार रुपये नफा होऊन ६ टक्के डिव्हिडंड व १ टक्का बोनस वाटण्यांत आले

प्लॅटिनम धातूची उत्पात्ति

प्लॅटिनम हा धातु दुर्मिळ आहे. त्याच्या किंमतीत भरमसाट वाढ झाल्यामुळे त्याचे उत्पादनहि गेल्या साली वाढले. जागतिक उत्पादन पावणेदोन लक्ष औंस झाले व त्यापैकी सव्वा लक्ष औंस एकट्या कॅनडा देशात झाले

विजेचे उत्पादन वाढले

विजेचा वाढता संप हे व्यापार व उद्योगधंदे ह्याच्या चलतीचे लक्षण आहे. टाटांच्या खोपवली, भिवपुरी व भिरा येथील विद्युत्पाहात उत्पादन झालेल्या विजेचे आकडे खाली दिले आहेत:-

१ जानेवारी ते २९ एप्रिल, १९३५:-१८ कोटि, ४१ लक्ष युनिट्स
" " " १९३६:-१८ कोटि, ४९ लक्ष युनिट्स
" " " १९३७:-२१ कोटि युनिट्स.

बसवाल्यांचा संप

लंडन शहरातील बसवाल्यांनी संप पुकारल्यामुळे तेथील रहिवाशांची अत्यंत गैरसोय झाली लंडनमधील ५७३ लक्ष उताक ५,००० बसेसमधून दररोज प्रवास करतात, म्हणजे एकूण वहातुकीपैकी शेकड्या ५८ टक्के वहातूक बसेसमधून होते.

बादशहाचा तनखा

बादशहा सहावे जॉर्ज ह्यास पंचम जॉर्ज बादशहाचे इतकाच, म्हणजे दरसाल सुमारे १४३ लक्ष रुपये तनखा देण्यात येणार असल्याचे समजते.

हिंदुस्थान सरकारचे अॅक्जुअरी

हिंदुस्थान सरकारचे विमा गणिती श्री मुकजी हे नुकतेच मरण पावले. त्याचे जागी श्री राजगोपालन ह्याची नेमणूक होणार आहे.

टाटा कंपनीचे डिव्हिडंड

टाटा आयर्न अॅन्ड स्टील कंपनीच्या डायरेक्टर बोर्डांनी, गेल्या वर्षाचा नफा म्हणून प्रत्येक ऑर्डिनरी भागास १० रु. व डिफरेंड भागास ३६ रु ५ आ. ३ पै डिव्हिडंड द्यावे, असे सुचविले आहे, असे समजते.

मद्रास सरकारची रस्तेवादीची योजना

मद्रास सरकारने रस्तेवादीची एक योजना आखली आहे. ह्या योजनेवर सात वर्षांत मिळून १ कोटि, १८ लक्ष रुपये खर्च होणार आहेत.

एम्पायर ऑफ इंडिया लाइफ अॅशुरन्स कंपनी

२८ फेब्रुवारी, १९३७ अखेर संपलेल्या वर्षी वरील कंपनीने १ कोटि, ८७ लक्ष रुपयांच्या १०,९१५ विमा पॉलिसी दिल्या. १२३ कोटि रुपयांचे ७० हजार विमे कंपनीकडे चालू आहेत. ह्या याच्या उत्पन्नाशी सर्वांचे प्रमाण २४.९ टक्के पडले फेब्रुवारी १९३७ अखेरच्या पंचवार्षिक मुदतीचे मूल्यमापन मि. डब्ल्यू. जी. बॅरेट (अॅक्जुअरी) हे करणार आहेत.

मुंबई शहरातील बसेस

मुंबई शहरांत बसेसची (उताकच्या लॉन्ग्या) वहातूक १९२६ साली सुरू झाली, त्यावेळी फक्त ४ लहान बसेस होत्या. आता १०१ बसेस असूनहि त्या पुरेशा नाहीत. नवीन मोठ्या २० बसेस मागावण्यांत आल्या आहेत.

मुंबई बंदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निर्यात

रुपये किंमत
१८ ४ ३७ ते २४-४-३७
२६,३९,८०६
२५-४-३७ ते १-५-३७
४०,२९,३४४
२१-९-३१ ते १-५-३७
२,९६,७५,७०,११०

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... २१६	वाढला-वाढशा व महा- राणी सांचें रगांत चित्र
२ साखर ... २१७	६ सहकारी चळवळ ... २२१
३ चित्रपटांचा आर्थिक चित्रपट ... २१८	७ सोऱ्याचा भाव आणि अमेरिकेचें धोरण ... २२३
४ दि. बी. वी. कलकत्ता ट्रेडिंग कं. ... २१९	८ फ्रान्समध्ये कामाच्या तासास मर्यादा ... २२३
५ स्फुट विचार ... २१८	९ गेल्ले वर्ष मुचई इलाख्या तील शेतीस कसे गेलें! २२४
लढाऊ सर्च व राष्ट्रीय कर्जे- ब्रिटिश सरकारचें नवें कर्ज- दि युडविल विमा कंपनी- शेतीच्या मालाचे बाजार- भाव-निर्गतीचा वाढावा	१० औद्योगिक राष्ट्रांस आ- फ्रिकेचें महत्त्व ... २२४
	११ निवडक बाजारभाव २२५

अर्थ

बुधवार, ता. ५ मे, १९३७

साखर

साखरेचा पुरवठा व तिला असलेली मागणी ह्याचा मेळ घालून ह्या घद्याचा किफायतशीरपणा निश्चित करण्याच्या हेतूने लंडन येथे बाबीस राष्ट्रांच्या प्रतिनिधींची परिषद भरली होती. तिचे कार्य गेल्या आठवड्यात समाप्त झाले हिंदुस्थानांत स्वदेशी साखरेचा नुकताच उदयास आलेला धंदा आमच्या राष्ट्रांच्या दृष्टीने विशेष महत्त्वाचा असल्याने आणि ह्या विषयाची चौकशी टारिफ बोर्डांन सध्या चालविली असल्याने प्रस्तुत विषयासंबंधाची ठळक माहिती वाचकांस उपयुक्त ठाटेल साखरेच्या एकूण जागतिक उत्पादनापैकी ९० टक्के इतक्या पुरवठ्याशी संबंध असलेल्या २२ राष्ट्रांनी लंडनच्या परिषदेत भाग घेतला होता. ह्या वरून सद्गुरु घदा स्थिर पायावर उभारण्याचें महत्त्व कसे सांवे-
त्रिक झाले आहे, ह्याची कल्पना येईल

महायुद्धापूर्वी बीटाची साखर उसाच्या साखरेच्या बरोबरीने तयार होऊन खपत असे युद्धकालात ह्या जातीच्या साखरेचें उत्पादन घटले व तिची जागा विस्तार पावलेल्या उसाच्या साखरेने घेतली क्युना व जाव्हा येथे उसाची व साखरेची पैदास झपाट्याने वाढून घ्यात शास्त्रीय व यांत्रिक सुधारणा झाल्यामुळे ती स्वस्त पटू लागली. अनुकूल परिस्थितीत व हळक्या खर्चात हा घदा पुढे गेला हें ठीक झाले, असे साह-
जिकच वाटण्यासारखे होतें. बीटाची साखर महागाईची असल्याकारणाने तिला कायमचा खो बसणार असा रंग दिसत होता, परंतु बीटाच्या साखरेच्या घद्यास युरोपियन राष्ट्रांतील सरका-
रानी जकातीचें व प्रत्यक्ष द्रव्याचे सहाय दिल्याने त्याने पुन्हा डोकें वर काढलें. काही देशांमध्ये तर अतर्गत किंमती चढीच्या ठेवून बीटाच्या स्वस्त साखरेची निर्गत बऱेच वाढण्यांत आली ह्या कारणाने चालू मंदी सुरू होण्यापूर्वीच साखरेचा जागतिक पुरवठा मागणीच्या मानाने अधिक होऊ लागला. बीटाच्या साखरेचें उत्पादन साखरेच्या एकूण जागतिक उत्पादनात १९२०-२१ मध्ये २७ टक्के होतें, तें दहा वर्षांत ४० टक्क्यां-
पर्यंत चढले जगाच्या अंतरराष्ट्रीय व्यापारात जेवढी साखर

देवघेवति येते, तिच्यातला निम्भा माल ग्रेट ब्रिटन व अमेरिका ह्या दोन राष्ट्रांत खपतो. त्यानीच स्वतःच्या स्वदेशी साखरेस उत्तेजन देण्याचें धोरण अमलांत आणल्यामुळे परराष्ट्रीय व्यापा-
रासाठी साखर करणाऱ्या देशांचे मिन्हाइक मर्यादित होऊन बाजारभाव पडले व सर्वदू घद्यास मंदी आली.

साखरेस जागतिक मागणी अडीच-पावणेतीन कोटि टनाची असतां तिचे एकूण उत्पादन १९३०-३१ मध्ये सुमारे तीन कोटि टनापर्यंत गेलें. इंग्लंड व्यतिरिक्त युरोपखंडात एकूण खप ७५ लक्ष टन असता त्यात केवळ ३५ लक्ष टनाची आयात १९२४-२५ साली झाली, ह्यावरून युरोपियन देशातलें साख-
रेचें उत्पादन कसे वाढलें होतें याची कल्पना येईल. ही सर्व बीटाची साखर असून तिचे उत्पादन नुकसानांत आणि जका-
तीच्या व सरकारी आश्रयाच्या सहायाने चालू आहे, हें येथें लक्षात ठेवले पाहिजे लंडनच्या बाजारांत साखरेची किंमत १९२७ साली दर हंड्रेडनेटास १४ शिलिंग अशी होती, ती गेली तीन वर्षे ५ शिलिंगाच्याही खाली गेली. अलीकडे तिने डोकें पुन्हा वर काढलें आहे

ह्या आपचीस तोंड देण्यासाठी १९३१ साली "चॅडवून् योजना" ह्या नावाची एक आंतरराष्ट्रीय व्यवस्था साखरेच्या व्यापाराचें नियमन करण्याच्या हेतूने अंमलात आणली गेली, पण ती यशस्वी झाली नाही, ह्याचें कारण कित्येक राष्ट्रांनी आपलें उत्पादन व निर्गतही मर्यादित केली होती तरी जागतिक पुरवठा व मागणी ह्याचा परस्पर मेळ बसू शकला नाही, हें होय हिंदुस्थानात साखरेचा घदा जोराने चालू झाला आणि जाव्हा साखरेचा येथील खप घटला. चीन, जपान व हॉंग-
कॉंग येथेहि जाव्हा साखर कमी खपू लागली. ह्याचा परिणाम जाव्हाचा घदा अत्यंत मर्यादित होण्यात झाला १९३० साली जाव्हा-
मध्ये उत्पादनाचा आकडा ५ लक्ष टनावर उतरला! एशियाच्या बाजारांत आपलें बस्तान पुन्हा बसवण्याचा जाव्हाच्या मंत्रेवाल्याचा बेत असून चालू साली त्याचें उत्पादन १४ लक्ष टन होईल असा अंदाज आहे. पाश्चात्य देशात दर माणशी १०० पौंड वजनाची साखर दर वर्षी लागते. चीन देशांत हा सरासरीचा खप पुरा ३ पौंड देखील नाही. तेव्हा त्या देशात जाव्हा साखरेस वाढ आहे आणि तिचा तिकडेच मोर्चा आहे अमेरिकेतील बाजारात त्या देशातीलच साखर खपाची अशी योजना प्रेसिडेंट रूझवेल्ट ह्यांनी केली असल्याने बाहेरच्या कारखानदाराची ढाळ तेथे शिजण्याचा संभव नाही. सामान्यतः एकूण जागतिक उत्पादना-
पैकी निम्न्या इतकी साखर जगाच्या बाजारांत आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या मार्गाने मागे येत असे, गेल्या साली हें प्रमाण ५० टक्क्यांवरून १० टक्क्यांवर घसरलें. ह्या परिस्थितीमधून मार्ग काढण्याच्या हेतूने लंडनची साखर परिषद भरली होती तिच्या-
मध्ये जगाच्या बाजारपेठांतील खपाची वाटणी निश्चित झाली आहे. तिचा कितीसा उपयोग होतो तें दिसेलच.

लंडन येथील साखर-परिषद

लंडन येथे भरलेल्या साखरपरिषदेचा कार्यक्रम पुरा झाला आहे साखरेचें उत्पादन व निर्गत करणाऱ्या राष्ट्रांनी जगाच्या बाजारास प्रत्येकी किती माल पुरवावा, ह्या बाबतचे आकडे निश्चित करण्यांत आले ह्या रीतीने पुरवली जाणारी साखर वार्षिक ३१ लक्ष टन असावी असे ठरले आहे.

चित्रपटांचा आर्थिक चित्रपट

(२)

धंद्याचा व्याप

चित्रपटांच्या व्यवसायानें ग्रेटब्रिटनमध्ये महत्त्वाचें स्थान पटकावले आहे. ह्या व्यवसायाचा संबंध जनतेशीं जितका येतो तितका दुसऱ्या कोणत्याहि धंद्याचा येत नाही. श्रीमंत, गरीब, लहान थोर सर्वच चित्रपटांचे आश्रयदाते आहेत, तशी वस्तुस्थिति इतर कोणत्याहि व्यवसायाची नाही.

सिनेमागृहांचें उत्पन्न व त्याची वांटणी

चित्रपट पहाण्यासाठी ब्रिटिश जनता सुमारे ५३ कोटि रुपये दर वर्षी खर्च करते. त्या रकमेची वांटणी खाली सांगितल्याप्रमाणे होते: पांच आण्यांच्या वरच्या सर्व तिकिटांवर करमणुकीचा कर घेवा लागतो आणि त्याचें सरकारला ६३ कोटि रुपये उत्पन्न होतें नाहींच्या ४६ कोटी पैकी सुमारे २९ कोटि रुपये चित्रपट दाखवणाऱांस मिळतात व १७ कोटि रुपये चित्रपट भाड्याने देणाऱ्यांच्या वाट्यास येतात.

चित्रपट दाखवणाऱांचा मामुली खर्च

चित्रपटांचें भाडें बाजूस ठेवले तर ते दाखवणाऱांचा खालू मामुली खर्च दर वर्षी १३ कोटि रुपये होतो आणि त्याशिवाय सुमारे २३ कोटि रुपये घसऱ्याकरिता काढून ठेवावे लागतात. त्यांच्या वाट्यास येणाऱ्या एकूण २९ कोटीतून हे १५३ कोटि रुपये गेले म्हणजे सुमारे १३-१४ कोटि रुपये उरतात आणि बिगर-मामुली खर्च आणि नफा त्या रकमेतून निघतो.

सिनेमागृहाच्या भांडवलावर नफा

ब्रिटिश सिनेमागृहांची एकूण किंमत सुमारे १०६ कोटि रुपये आहे. ह्या भांडवलावर, खर्च जाऊन, १० टक्के निवळ नफा होतो असें म्हणावयास हरकत नाही.

चित्रपटांचें भाडें

चित्रपट भाड्याने देणाऱांस इंग्लंडमध्ये दरवर्षी १७ कोटि रुपये प्राप्ति होते, असें वर सांगितले आहे ह्यातले ३ कोटि रुपये पगार, भाडें, जाहिराती वगैरे बाबींवर त्यांस खर्च लागतात व सुमारे ८ कोटि रुपये चित्रपटांच्या मालकांस त्यांच्या भाड्याप्रीत्यर्थ अमेरिकेस पाठवावे लागतात. बाकी राहिलेल्या ६ कोटि रुपयापैकी २३ कोटि रु. बातर्मांचे व इतर चित्रपट ह्यांसाठी खर्च लागतात ब्रिटिश चित्रपट परदेशी पाठविले जातात, त्यांचे १३ कोटी रुपये मिळतात, ते हिशेबात धरले पाहिजेत.

अमेरिकन चित्रपटांचें भाडें

अमेरिकन चित्रपटांच्या मंडळ्या आपल्या स्वतःच्या एजंट्स-मार्फत चित्रपट इंग्लंडमध्ये भाड्याने देतात हें मार्गें सांगितलेच आहे. तेथं, त्यांच्या भाड्याची रकम सरळ अमेरिकेंत जाते, हें उघड आहे.

सिनेमागृहें आणि चित्रपटांचें भाडें

निरनिराळ्या सिनेमागृहाल्याकडून चित्रपटांचें भाडें किती घ्यावें, हें स्थानिक परिस्थिति व पदरांत पडावयाच्या निवळ रकमेचा अंदाज ह्यांचे हद्दीनें ठरवावें लागतें. चांगल्या दर्जाचे चित्रपट कित्येक वेळां सामान्य दर्जाच्या सिनेमागृहांत दाखविले जातात आणि ते उच्च दर्जाच्या सिनेमागृहांस मिळत नाहींत, ह्याचें कारण, चित्रपट भाड्याने देणाऱांची निवळ प्राप्तीची अपेक्षा हेंच असतें.

अनेक सिनेमागृहांची संयुक्त मालकी

ग्रेटब्रिटनमध्ये एकपंचमांशापेक्षा अधिक सिनेमागृहें सहा-सात मंडळ्यांच्या कक्षांत आहेत. एका मंडळीच्या मालकीचीं ३३० गृहें आहेत व दुसऱ्या एका गटाच्या हातांत २५० आहेत. ह्या मंडळ्यांचें सामर्थ्य दांडगें असल्यानें त्यांस चांगले चित्रपट अगोदर मिळतात आणि भाडेंहि सवलतीच्या दरानें पडतें.

चित्रपट भाड्याने देणाऱांचा संघ

चित्रपट भाड्याने देणाऱांचा एक संघ असून शेकड्या ९८ चित्रपट त्यांच्या सभासदांच्या मार्फत वांटले जातात चित्रपट दाखवणाऱांचें भाडें वेळेवर त्यांस पोंहोचले नाहीं कीं, चित्रपट बंद होतात. ह्या कारणानें भाडें बुडल्याचीं उदाहरणें फारच कचित् आढळतात हा संघ चित्रपट दाखवणाऱांचे भाडो कमी करण्याचे सामुदायिक प्रयत्न हाणून पाडतो. सिनेमागृहांची संख्या वाढणे त्यांच्या फायद्याचें असल्यानें तिला आळा बळण्याचे यत्न चित्रपट भाड्याने देणाऱांचा संघ चालू देत नाहीं.

दि बॉंबे कलकत्ता ट्रेडिंग कंपनी

बरील कंपनीचे चालक, शेट पोपटलाल, ह्यांनीं सुमारे तीस-पन्नास वर्षांपूर्वी स्वदेशीच्या भावनेनें प्रेरित होऊन गुंगधी तेलें, साबण, इ. जिन्नस तयार करून हिंदी पैशाचा विलायनेकडे जाणारा ओघ थांबविण्याचें ठरविलें व १९०५ सालीं वगील नावानें कारखाना सुरू केला. यावेळीं मुबंमध्ये हेअर ऑईल करणाऱ्या दोन-तीन कंपन्या होत्या. कनोज, जोधपूर, इत्यादि ठिकाणीं देशी पद्धतीनें तयार होणारीं तेलें सोडलीं, तर फॅशन-बल पॅकिंगमधून विकल्या जाणाऱ्या पेटंट घेतलेल्या तेलात व्हाइट ऑईलसारख्या तेलाचा उपयोग केला जात असे. मालाचा गुण उदून दिसण्याकरितां आकर्षक पॅकिंग व अतिशय-योक्तिपूर्ण वर्णनानें भरलेल्या जाहिराती ह्यांचा उपयोग सर्रास केला जाई. शेटजींनीं सुरवातीपासूनच ह्या दोन गोष्टींवर बहिष्कार टाकला गिन्हाइकास त्यांच्या पैशाचें पुरेपूर मोल देण्याचें धोरण त्यांनीं स्वीकारलें व आयुर्वेदीय पद्धतीनें सोबरेल व तिळाचें तेल ह्यांपासून तेलें बनविण्यास सुरवात केली केवळ गुणाचे जोरावर हीं तेलें हळू हळू लोकप्रिय होत गेलीं व दहा वर्षांचे असेर वार्षिक १५ ते २० हजारोंची विक्री होऊ लागली. त्यांच्या बनावटीत स्वदेशीचें तेल कसोतीनें पाडलें जातें हा त्यांचा विशेष होय सुमारे २०-२५ वेगवेगळ्या औषधी-पासून हीं तेलें केलीं जातात.

मध्यंतरीं चालकांस स्वतःच्या आजारीपणामुळे कांहीं वर्षे धर्दा बंद ठेवावा लागला, तो त्यांनीं पुनः मोठ्या उमेदीनें चालू केला. वस्तूची केवळ बाह्य टापटीप न पहातां आंतील गुणदोष पहाण्याची विवेकबुद्धि महाराष्ट्रांत इतर ठिकाणापेक्षा ज्यास्त आहे, असा शेटजींचा अनुभव आहे. तथापि केवळ भपकेबाज जाहिराती व आकर्षक पॅकिंग ह्यांच्या जोरावर गिन्हाइकाचे मळ्यांत अद्याप कितीतरी तऱ्हेचा माल पडत आहे! शेटजींची तत्त्वनिष्ठा त्यांचे धंद्याच्या प्रगतीचे मार्गांत थोडीफार आली, असें म्हटल्यास वावगें होणार नाहीं. बॉंबे कलकत्ता ट्रेडिंग कंपनीचीं तेलें देशी पद्धतीनें तयार करून चुलीवर उकळून व कागदांनीं गाळून नंतर वाटल्यांत भरण्यात येतात. त्यांच्या ब्राह्मी तेलाची ख्याति त्या तेलाच्या गुणांमुळेच झालेली आहे, ह्यांत सशय नाहीं.

स्फुट विचार

लढाऊ खर्च व राष्ट्रीय कर्ज

मंदी दूर व्हावी ह्या हेतूने व्याजाचे दर हलके राखण्याच्या राष्ट्रीय सरकारांच्या घोरणास लढाईच्या तयारीप्रीत्यर्थ काढाव्या लागणाऱ्या कर्जांमुळे अडथळा येणे स्वाभाविक आहे. सध्यांच्या चलतीच्या मुळाशी लढाऊ सामान तयार करणाऱ्या घंयांस मिळणारे काम मुख्यत्वेकरून आहे. त्यांमध्ये भांडवलास वाढती मागणी उत्पन्न झाली आहे आणि ते स्वस्त दराने मिळणे अवघड होत आहे. फ्रान्समध्ये सरकारी कर्जावर ४३ टक्के दराने व्याज घावे लागत आहे आणि परदेशांतून भांडवल मिळणे अलीकडच्या राजकीय व आर्थिक घडामोडींच्या योगाने गर्भव अशक्य झाले आहे. अमेरिकेस युरोपियन राष्ट्राकडून शुद्धकालीन कर्जाची फोड्यावधि रुपयांची रकम येणे आहे. पण हे कर्ज केवळ कागदावर आहे. राष्ट्रीय चलनाच्या किंमती उतरवून अनेक देशांनी आपली बाहेरची कर्जे कमी करून टाकली आहेत. गेल्या सात वर्षांत ५४ राष्ट्रांची परदेशीय कर्जे ५३ हजार कोटी रुपयांवरून ३३ हजार कोटी रुपयांवर घसरली आहेत. बाहेरून भांडवल येणे अशक्य झाल्याने राष्ट्रे अंतर्गत कर्जांने आपली जरूर भागवू लागली आहेत. जगातील ४४ राष्ट्रांमध्ये अंतर्गत कर्जांचा बोजा गेल्या सात वर्षांत ३७ टक्क्यांनी वाढला आहे. महायुद्धापूर्वी जगातील सर्व राष्ट्रांचा मिळून वार्षिक लढाऊ खर्च एक हजार कोटी रुपये असे, तो १९२८ मध्ये सोळाशे कोटी व १९३१ मध्ये दोन हजार कोटी रुपये झाला ! अलीकडे ह्या खर्चाने पुन्हा उचल खाल्ली आहे. शस्त्रांचे व सैनिक ह्यावर संपत्तीचा अशा रीतीने भरमासट उपयोग होत असता सामान्य जनतेची आर्थिक स्थिति सुधारण्यास वाव कसा मिळणार ?

ब्रिटिश सरकारचे नवे कर्ज

राष्ट्राच्या संरक्षणाची आखलेली लढाऊ योजना पुरी करण्यासाठी पैसा लागणार, त्यांतला बराच मोठा भाग कर्जांच्या मार्गाने उभा करण्याचे ब्रिटिश सरकारने ठरविले आहे आणि ह्या घोरणाचा पहिला हप्ता म्हणून १० कोटी पौंड म्हणजे सुमारे १३० कोटी रुपये एवढ्या रकमेचे कर्ज काढण्याचा बेत त्याने जाहीर केला आहे. शहर पौडांच्या दर्शनी किंमतीच्या प्रत्येक रोख्यावहू १९३३ पौंड स्वीकारण्यांत येतील आणि व्याजाचा दर २३ टक्के राहिल. ह्या कर्जाची फेड १९४८ अखेर होईल आणि दर वेळेस कर्जाच्या एक-पंचमाशाहून कमी नाही अशा प्रमाणांत ती करण्यांत येईल. १९४४ मध्ये फेडीच्या पहिल्या हप्त्यास प्रारंभ होईल. पोस्ट ऑफिसमार्फतहि कर्जाच्या रकमा ५ पौडांच्या रकमेने स्वीकारण्या जातील आणि ह्या रोख्याची व्यक्तिः कमाळ मर्यादा एक हजार पौंड राहिल. मध्यम लांबीच्या मुदतीचे कर्ज ब्रिटिश सरकारास २३ टक्क्यांनी काढता येत आहे, ह्यावरून भांडवलाचा इंग्लंडमधला पुरवठा भरपूर आहे आणि सरकारी कर्जरोख्यांवर तैथील जनतेचा पूर्ण विश्वास आहे, हे उघड होत आहे. औद्योगिक चलतीमुळे भांडवलास वाढती मागणी असली तरीहि १३० कोटी रुपये अढीच टक्क्यांनी कर्जांक मिळण्यास ब्रिटिश सरकारास अडचण पडत नाही, हे ध्यानात ठेवण्यासारखे आहे. बजेटांत ८

कोटि पौंड कर्जांचा अंदाज असता १० कोटीचे कर्ज काढण्यांत येत आहे, ह्या प्रश्नास ब्रिटिश फंडनविसांनी असे उत्तर दिले की, अनुकूल परिस्थिति पाहून सरकार कर्जरोखे विक्रीस काढील आणि त्यांची रकम व विशिष्ट सालांत प्रत्यक्ष खर्ची पडणारी रकम ह्याचा मेळ असण्याचे कारण नाही. ब्रिटिश सरकारचे नवे कर्ज "अर्धलांब" मुदतीचे असल्याने विमामंडळ्यांसारख्या संस्थांस त्यात पैसे गुंतवणे सोयीचे होणार आहे आणि ह्या कारणाने कर्जास समाधानकारक मागणी येईल अशी अपेक्षा आहे.

दि शुडविल ॲंशुअरन्स क. लि., कूपवाड

वरील कंपनीची पहिली वार्षिक सभा रविवार, ता: २ मे रोजी विलिंग्डन कॉलेज, कूपवाड, येथे भरली होती. कंपनी ता. १६ डिसेंबर १९३५ रोजी नोंदल्यानंतर मे १९३६ अखेर तिला विम्याचे काम सुरू करण्यास परवानगी मिळाली व जूनच्या पहिल्या आठवड्यात कामास प्रत्यक्ष आरंभ झाला. अहवालाचे वर्षी म्हणजे खरोखर सात महिन्यांत कंपनीने ३ टक्क रुपयांचे विमे मजूर केले असून १ लक्ष ८५ हजारच्या पॉलिसी दिल्या आहेत. कंपनीच्या प्राथमिक खर्चाकरिता फक्त ३,९२१ रु. खर्ची पडलेले असून भाग संपविण्यासाठी एक पै देखील कमिशन देण्यात आलेले नाही अहवालाचे वर्षी कंपनीस ८,४२२ रु. उत्पन्न झाले, त्यांतून सालअखेर ७७२ रुपयांचा विमा साती फड निर्माण करण्यांत आला आहे. डॉ. व्ही. जी. वैशंपायन (सोलापूर) हे कंपनीचे अध्यक्ष असून श्री. बी. व्ही. मराठे, बी. ए., एलएल. बी., हे तिचे मॅनेजिंग डायरेक्टर आहेत. कंपनीने अल्पावधीत मिळविलेले यश उत्तेजनकारक आहे ह्यांत संशय नाही. काटकसरीच्या व दक्ष कारभारावर कंपनीचा कटाक्ष आहे, हे योग्यच आहे. अहवालाचे साली कंपनीविकट एकहि क्लेम निर्माण झाला नाही, हे तिच्या चोख व्यवहाराचे एक चिन्ह आहे. कंपनीची प्रगति द्रुत गतीने होत जाईल अशी आम्हांस आशा आहे.

शेतीच्या मालाचे बाजारभाव

हिंदुस्थानांत व्यवहार करणाऱ्या एक्सचेंज बँकांचे हितसंबंध येथील आर्थिक परिस्थितीच्या सुधारणेची संवद्ध झाले असल्यामुळे बाजारभाव, व्यापार इत्यादि बाबींत होणाऱ्या फेरफाराकडे त्यांचे लक्ष असणे स्वाभाविक आहे. मर्कटाइल बँकेचे अध्यक्ष, लॉर्ड कॅट्टो, ह्यांच्या अलीकडच्या भाषणाचा एक उतारा आम्हांस दिलाच आहे. ह्या देशात मंदी चालू झाल्यापासून गेल्या दोन वर्षांतच काय तो शेतीच्या मालाच्या किंमतीत वाढावा झाला आहे, हे त्यांनी दर्शविले आहे. १९२९ सालचे घाउक बाजारभाव १०० होते असे मानल्यास त्या मानाने अलीकडे त्यांत कसा फेरवदल झाला आहे हे खालील आकड्यांवरून समजेल.

शेतीच्या मालाचे घाउक भाव

साल	
१९२९	१००
१९३३	६१-७
१९३६ (जानेवारी)	६५-२
१९३७ (" ")	६९-५

किंमतीत दिसून येणारी सुधारणा समाधान वाटण्यासारखी असली तरी इंग्लंड व अमेरिका ह्या देशांत कच्चा माल व घान्य

ह्यांचे भाव चढले आहेत, त्या मानाने हिंदुस्थानातील प्रगति छुट्टक आहे हे विसरून चालवयाचे नाही. शेतीच्या घंघात अगोदरच कूस थोडी आणि त्यातून पूर्वी जेथे १०० रुपये मिळत असत तेथे त्याच मालाचे ६५-७० रुपये हाती पडत असतां ही धंद्या चालण्याची शेतकऱ्यांस कशी पचाइत होत असली पाहिजे हे सांगावयास पाहिजे असे नाही.

निर्गतीचा वाढाचा वाढला

जगातील बाजारपेठांत एकदर बाजारभाव चढल्याचा परिणाम हिंदुस्थानातील मालाच्या किंमतीवर होणे स्वाभाविक आहे. हिंदी बाजारभावात थोडा चढ झाला असून येथून परदेशात होणाऱ्या निर्गतीची किंमतही वाढली आहे. मालाच्या आयातीपेक्षा त्याची निर्गत जितकी अधिक असेल त्या मानाने हिंदुस्थानाचा परराष्ट्रीय व्यापार ज्यास्त हितकारक समजला जातो देशातून सोने बाहेर जाण्याऐवजी माल निर्गत होणे केव्हाहि श्रेयस्कर आहे ह्या सचघात मालाच्या आयात-निर्गतीचे व त्याबरोबरच सोन्याचाद्रीच्या व्यापाराचे काही वर्षांचे तुलनात्मक आकडे खाली दिले आहेत ते बोधप्रद आहेत —

हिंदुस्थानचा आयात निर्गत व्यापार
(आकडे दशलक्ष रुपयाचे आहेत)

महिऱ्याची सरासरी	माल		सोने-चाद्री आयातीचा वाढाचा (+) निर्गतीचा " (-)		
	आयात	निर्गत	निर्गतीचा वाढाचा	चाद्री	सोने
१९२९	२०८६	२६८८	+६०२	+६१	+१४९
१९३३	९५६	१२०४	+२४८	-५१	-४१८
१९३४	१०४४	१२३६	+१९२	-२८	-४९७
१९३५	१११९	१३०९	+१९०	-७६	-३६०
१९३६	१०१९	१५०४	+४८५	+१२६	-२६६

मालाच्या आयातीपेक्षा त्याची निर्गत दरमहा सरासरीने ६० दशलक्ष म्हणजे ६ कोटी रुपये इतकी मदीच्या प्रारंभापूर्वी होती, आणि चाद्री व सोने ह्यांच्या निर्गतीपेक्षा आयात अधिक असे. मालाच्या निर्गतीचा आयातीवरचा मासिक वाढाचा १९ दशलक्ष रुपयाचा गेल्यासाली ४८३ दशलक्ष झाला आणि सोने-चाद्रीच्या निर्गतीचा मासिक वाढाचा हळू हळू घटत आला आहे. गेल्या वर्षी मात्र चाद्रीची निर्गतीच्या मानाने आयातच अधिक झाली. मदीची छाया व्यापारावर अजून पसरलेली आहे आणि ती मुगीच्या पावलाने दूर होत आहे, हे वरील आकड्यांवरून दिसेल

बादशहा व महाराणी ह्यांचे रंगीत चित्र

के के आणि कंपनीचा उपक्रम

राज्यारोहणाचे पोषालांतील बादशहा सहाजे जॉर्ज व महाराणी एलिझाबेथ ह्यांचे एक सुंदर रंगीत चित्र पुणे येथील के. के. आणि कंपनी, फोटोग्राफिक साधनसामुग्री व शास्त्रीय उपकरणे

ह्याचे व्यापारी, ह्यांनी मुद्दाम तयार केले असून विक्रीस ठेवले आहे. हा चित्राचा आकार १४"×२०" असा असून किंमत १० आणे आहे. २३"×३३" ह्या आकाराचे फोल्डर्सहि विक्रीस तयार आहेत, त्याची किंमत शेकडा ३६ आहे विक्रीच्या एकंदर उत्पन्नातून रुपयात दोन आणे एवढी रकम व्हाइसरॉयाच्या पशुसुधारणा फंडास देण्यात यावयाची आहे. १९२१ साली मिन्स ऑफ वेल्स ह्यांचे, १९३५ साली जॉर्ज बादशहा व महाराणी मेरी ह्यांचे व गेल्या सप्टेंबरांत आठव्या एडवर्डोचे चित्र के. के. आणि कंपनीने प्रसिद्ध केले होते. प्रस्तुत राज्यारोहणाचे प्रसंगी बादशहा व महाराणी ह्यांचे चित्र प्रकाशित करून के. के. आणि कंपनीने औचित्य दाखविले आहे

झारापकर टेलरिंग कॉलेज

डॉ. कुर्तकोटी यांची भेट

पुणे येथील सुप्रसिद्ध सरकारमान्य झारापकर टेलरिंग कॉलेजला जगद्गुरु श्रीमत् शंकराचार्य डॉ. कुर्तकोटी यांनी ता. १ मे रोजी भेट दिली. सस्थेचे जनरल मॅनेजर श्री. आप्पासाहेब कदम यांनी श्रींना सस्था दाखवून सस्थेतील शिक्षणपद्धतीची माहिती करून दिली व त्यांना विद्यार्थ्यांस दोन उपदेशपर शब्द सांगण्याची विनंती केली. त्यावर श्री आपल्या भाषणात म्हणाले—“या संस्थेत निरनिराळ्या आठ भाषातून शिक्षण दिले जाते परंतु बहुसंख्य विद्यार्थी मराठी भाषा जाणणारे असल्यामुळे मी आपणांला मराठी भाषेतून दोन शब्द सांगतो या कॉलेजमध्ये येण्यापूर्वी शिवणकलेचे शिक्षण इतक्या सशास्त्र पद्धतीने दिले जात असेल अशी मला कल्पना नव्हती. परंतु आपले कॉलेज पाहून पाश्चात्य देशांप्रमाणे आपल्या देशातील तरुणहि आपल्या देशाच्या औद्योगिक उन्नतीसाठी झटत आहेत हे पाहून मनाला अत्यंत समाधान वाटते. कॉलेजची जी आतापर्यंत भरभराट झालेली आहे ती चालकाना भूषणावह असून कॉलेजचा असाच उत्कर्ष होत जावो असे मी इच्छितो ”

हिंदुस्थानातला प्राप्तीवरील कराचा कायदा

ह्या देशात प्रचलित असलेला प्राप्तीवरील कराचा कायदा दुरुस्त करण्याचा विचार चालू असून त्या बाबतीत पूर्वे चौकशी होऊन तिचा रिपोर्ट तयार आहे. ह्या रिपोर्टवर लोकमत अजमावण्यांत येऊन कायद्याचा मसुदा तयार होईल आणि तो लेजिस्लेटिव्ह असेंब्लीत पुढील सालच्या प्रारंभी मांडण्यांत येईल.

इंग्लंडला जाणाऱ्या हिंदी विद्यार्थ्यांची सोय

हिंदी विद्यार्थी इंग्लंडला जातात तेव्हा तेथे त्यांची रहाण्याची नीट सोय व्हावी म्हणून त्यास सहाय देण्यासाठी हिंदुस्थानचे हाय कमिशनर यांनी आपल्या शिक्षणखात्यातील मिस् बौस ह्यांची नेमणूक केली आहे. रहाण्यालायक वसतिगृहे व खाजगी कुटुंबाची घरे ह्यांची एक यादी तयार करण्यात आली आहे आणि गरजू विद्यार्थ्यांनी अगाऊ कळवल्यास तेथे त्यांची राहण्याची व्यवस्था केली जाईल.

इंटर सायन्स परीक्षेत ११०५ विद्यार्थी पास

मुंबई युनिव्हर्सिटीच्या इयर्जिएट सायन्स परीक्षेत गेल्या मार्चमध्ये १९६३ विद्यार्थी बसले होते, त्यापैकी ११०५ जण पास झाले.

सहकारी चळवळ

पश्चिम खानदेश सहकारी वृत्त

तळोदें येथें खरेदी-विक्री सघाची स्थापना

सहकारी चळवळीमुळे शेतकऱ्यांना शेतीचे कामासाठी लागणारे भाडवळ कमी व्याजाने सहकारी पतपेढ्यामार्फत पुरविण्याची सोय झाली, परंतु तेवढ्या एका उपायाने शेतकऱ्याची शेती किफायतशीर होऊ शकत नाही असा अनुभव सर्वत्र आला आहे कोणताहि थंडा किफायतशीर होण्यासाठी दोन गोष्टींची काळजी घ्यावी लागते त्या दोन गोष्टी म्हणजे एक उत्पादन-सर्च कमी करणे व दुसरी, शक्य तेवढ्या किफायतशीर रीतीने उत्पन्न झालेल्या मालाची विक्री करणे कमी व्याजाने पैसा कर्जाऊ दिल्याने उत्पादन सर्च थोडासा कमी होतो परंतु शेतीसाठी लागणारे बी, खत, औते वगैरे जिन्नस फुटकळ रीतीने घेण्या पेक्षा साधिक पद्धतीने ठोक भावत खरेदी केल्यास त्यातहि खर्चाची बचत होण्यासारखी आहे. त्याचप्रमाणे शेतीत तयार होणारा माल एकत्रित करून सघशक्तीने त्याच्या विक्रीची व्यवस्था केल्यास एकेकट्याने निरनिराळी विक्री करण्यापेक्षा जास्त फायदेशीर होतें याचा अनुभव हळु हळु येत चालला आहे शेतकऱ्यांना उत्तम बी योग्य वेळी खरेदी करून ते सवलतीचे दराने पुरविणे व त्याच्या मालाची हगामात जास्तीत जास्त किफायतशीर भावाने विक्री करणे ही कामे करण्यासाठी ह्या जिल्ह्यात एक सहकारी खरेदी-विक्री सघ स्थापन केलेला आहे त्या सघाच्या शाखा जिल्ह्यात दोन-तीन ठिकाणी आहेत अशाच एक नवीन शाखा तळोदें येथें उघडण्याचा समारंभ त्या जिल्ह्याचे कलेक्टर मि. ड्रेकपसाहेब याचे हस्ते ता १६।४।३७ रोजी पार पडला तळोदें तालुक्यात मुख्य वस्ती भिळ लोकाची असून सहकारी पतपेढ्याहि भिळ लोकांच्याच जास्त आहेत खरेदी-विक्री सघामार्फतच मालाची खरेदी व विक्री करण्याची का आवश्यकता आहे या गोष्टीचे महत्त्व भिळ समाजातील लोकांचे मनावर विविध प्रकारिता समारंभाचे वेळी सुमारे तीन-चारशे भिळ लोक निरनिराळ्या खेड्यांतून हजर रहातील अशी योजना त्या भागातील भिळ जातीचे चौफु श्रीमत वीरसिंग बापूजी पाडवी यानी केली होती त्या शिवाय सभेस सहकारी खात्याचे असिस्टंट रजिस्ट्रार, श्री के. जी प्रभु, ऑडिटर श्री केसकर व बँकेचे स्थानिक अधिकारी हजर होते. तालुका ऑनररी ऑर्गनायझर श्री. भांगरे यानी खरेदी-विक्री सघाचे महत्त्व भिळ समाजाचे मनावर भिळ भाषेतून उत्कृष्ट रीतीने विववून दिले. शेवटी कलेक्टर साहेब यानी सर्वांना एकजुटीने व निश्चयाने ह्या नवीन योजनेचा फायदा घेण्याबद्दल कळकळीचा उपदेश केला पानसुपारी व हारतुरे होऊन समारंभ समाप्त झाला

पुणे सेंट्रल को-ऑपरेटिव्ह बँक लि.

इवापुर शाखेची वार्षिक सभा
(एका बातमीदाराकडून)

पुणे सेंट्रल को-ऑपरेटिव्ह बँकेच्या इवापुर शाखेची तिसरी वार्षिक सभा रविवार ता २५ माहे एप्रिल १९३७ रोजी बँकेचे चेअरमन श्री. धों कू साठे यांच्या अध्यक्षतेखाली उत्तम तऱ्हेने पार पडली

ही शाखा १९२७ सालचे अलेरीस उघडण्यात आली असून अशा वार्षिक सभा भरविण्याचा उपक्रम हल्लीचे एजंट श्री. वा. चिं. भानु यानी १९३४ सालापासून केला आहे, व त्याप्रमाणे यंदाची ही ३ री सभा होती

या शाखेच्या कार्यक्षेत्रांत हल्ली २४ सोसायट्या असून त्यांत २ विंगर शेतकी आहेत. ही शाखा इतर बँकांचा सर्व व्यवहार करीत असते. हल्ली शाखेजवळ रु ४५,००० च्या ठेवी आहेत व जोडलेल्या सोसायट्याकडे वगैरे रु २,००,३०० कर्जाचे रूपाने गुतलेले आहेत

या शाखेमार्फत सोसायट्यांच्या सभासदांचे शेतीच्या मालाची विक्री करण्याकरिता एक अडत दुकान चालविणेंत येत आहे

गेल्या दीड-दोन वर्षांत या तालुक्यात दुष्काळी परिस्थितीचा चिमटा बसत आहे त्याचे निवारणार्थ शाखेने १९ सोसायट्यांचे सभासदास वैरणीसाठी रु २०,००० ची कर्जे ताबडतोब मजूर करून वाटली याच वेळी सरकारने तगाई म्हणून सवध तालुक्यातील ५० गावासाठी फक्त रुपये ७,००० मजूर केले होते!

तसेच इवापुर तालुक्यातील पूर्वे भागाची सततची दुष्काळी परिस्थिती नाहीशी व्हावी म्हणून या शाखेचे एजंट रा. भानु यानी स्थानिक पुढाऱ्यांचे सहायाने सहकारी तुच्चावर नीरा लेफ्ट बँक कॅनलमधून न ६० व ६१ चे नवीन फाटे काढण्याबद्दलची एक योजना मुंबई सरकारकडे सादर केली आहे तिला सरकारची मान्यता लौकरच मिळेल अशी उमेद वाटत आहे ही मान्यता मिळून फाट्याचे काम झाल्यास या तालुक्यातील बरेच मोठे क्षेत्र सहकारी चळवळीत सामील होणार आहे

या सभेत लवादी कुळाची तडजोडीने ऋणमुक्तता करणे, हक्कनोदणीचे पद्धतीची माहिती, जाभिनकी विरुद्ध जमीन तारण, इत्यादि विषयाची सर्व दृष्टीने चर्चा झाली. तालुक्याचे मामलेदार, श्री. शं ल कुलकर्णी यानी हक्कनोदणीचे कामासंबंधांचे महत्त्व कसे आहे ते उत्तम तऱ्हेने समजावून सांगितले. स्थानिक मंडळी पैकी श्री वाळासाहेब देशपाडे, शैल समशेर हुसेन इत्यादि व यूनियन सुपरवायझर श्री पवार व मु प्रा बँकेचे सीनियर इन्स्पेक्टर श्री चावडा व शाखेचे एजंट रा. भानु यानी सभेच्या चर्चेत प्रमुख भाग घेतला होता

१२ वर्षे पुण्यांत लोकादरास पात्र झालेले

★ महिंद्रकर ब्रदर्स ★

यांचे येथे आपले कपड्यांची खरेदी करा अगर करवून घ्या.

बुधवार चौक, पुणे

तिसरी इंदापूर तालुका सहकारी परिषद

पुणे जिल्हा को-ऑपरेटिव्ह इन्स्टिट्यूटच्या विद्यमाने इंदापूर येथे मेमोरिअल हॉलमध्ये रविवार ता. २५-४-३७ रोजी श्री. एन. व्ही. भोंडे, बी. ए., एलएल बी., याच्या अध्यक्षतेखाली तिसरी इंदापूर तालुका सहकारी परिषद-भरविण्यात आली होती. इंदापूर तालुक्यातील सहकारी सस्थांचे प्रतिनिधी, सेक्रेटरीज, तालुक्याचे मामलेदार श्री. कुलकर्णी, तसेच, सहकारी चळवळीत आस्थेने भाग घेणारे स्थानिक हितचिंतक, पुणे सें को बँकेचे अंमलदार, मुंबई प्रॉ. को. बँकेचे सीनिअर इन्स्पेक्टर, बारामती सुपरवायझिंग युनिअनचे सुपरवायझर, इन्स्टिट्यूटची अधिकारी मंडळी वगैरे मिळून सुमारे २०० लोक हजर होते

प्रारंभी मुलाच्या गोड व कर्णमधुर अशा आवाजात प्रार्थना व स्वागतपर पद्यगयन झाले. नंतर- पुणे जि. को. इन्स्टिट्यूटचे अध्यक्ष श्री. वाय. आर. दाते यांनी परिषदेस जमलेल्या प्रतिनिधींचे व पाहुणे मंडळींचे परिषदेस आल्याबद्दल स्वागत केले. स्वागतपर भाषण करतांना, हल्लीच्या दुष्काळी परिस्थितीत सोसायट्यांनी एकत्र जमून त्यातून मार्ग काढण्यास काय उपाययोजना करावयाची याचा विचार करण्यास ही योग्य संधि आली असून या संधीचा फायदा या परिषदेच्या द्वारे आपण करून घेतला पाहिजे असे त्यांनी सांगितले. तसेच, या तालुक्यातील दुष्काळी परिस्थिति निवारण करण्याकरिता चालू असलेल्या ६०, ६१ फाट्यांच्या योजनेचा उद्देश करून अशाच आणखी योजना निघाल्यास त्या शेतकऱ्यांच्या दृष्टीने फायदेशीर होतील असे सांगितले. शेतकऱ्यांचा माल दलालामार्फत न विकता तो सहकारी तत्त्वावर विकला जाण्याचे दृष्टीने प्रयत्न होणे जरूर आहे, तसेच सोसायट्यांचे सभासदांना चळवळीसंबंधी शक्य तेवढे जास्त शिक्षण मिळणे आवश्यक आहे असे सांगून सोसायट्यांचे सभासदाना लँड मॉर्गेज बँकेने कर्ज यावयाच्या बाबतीत कोणते धोरण आखण्यात यावे याचाहि उहापोह आजचे सभेत व्हावा असे त्यांनी सांगितले. तसेच सध्या नवीन कौन्सिल स्थापन होत असून मुंबई सरकारचे फंडनवीस हे दुष्काळ देशाची पहाणी करीत आहेत अशा वेळी सारासुटीसारखे प्रश्न सरकारपुढे आपण एकमुसाने ठेवून त्याचा निकाल लावून घेणे किती जरूर आहे याचेहि त्यांनी विवरण केले.

या परिषदेचे अध्यक्षस्थान रा. व्ही. एल. तुवे यांनी स्वीकारण्याबद्दल इन्स्टिट्यूटकडून विनंति करण्यात आली होती तथापि त्यांना कार्यबाहुल्यामुळे येता आले नाही याबद्दल खेद प्रदर्शित करून परिषदेचे अध्यक्षस्थान स्वीकारण्याबद्दल श्री. नानासाहेब भोंडे यांना विनंति करण्यात आली.

अध्यक्ष स्थानापन्न झाल्यानंतर इन्स्टिट्यूटचे प्रोपॅगंडा आफिसर श्री. इगळे, यांनी परिषदेस आलेले सदेश वाचून दाखविले व मागील परिषदेचा त्रोटक वृत्तान्त सांगितला

नंतर अध्यक्षांनी आपले प्रास्तविक भाषणात सहकारी चळवळ यशस्वी होण्याच्या दृष्टीने चळवळीतील कार्यकर्त्यां मंडळीं-वर असलेली जबाबदारी स्पष्ट करून दाखविली व तिचे पोषणाचे दृष्टीने जरूर तो विचारविनिमय करण्यास अशा परिषदांचा किती आवश्यकता आहे हे सांगितले.

खानंतर रावबहादूर तुवे यांचा परिषदेस आलेला शुभ सदेश श्री. शिंदे यांनी वाचून दाखविल्यावर ठरावाचे चर्चेस सुरवात झाली. प्रारंभी सहकारी चळवळीतील कार्यकर्ते कै. सर लल्लुभाई

सामळदास, बाबासाहेब देवधर वगैरेंच्या निघनाबद्दल दुःसप्रदर्शक ठराव झालेनंतर चालू सालची दुष्काळी परिस्थिति व त्याबाबत वसुलीचे व नवीन कर्जाचे धोरण, तालुक्यातील दुष्काळी भागात पाणीपुरवठ्याच्या दृष्टीने ६०, ६१ फाट्याची योजना, सारासुटीबद्दलचा प्रश्न, लवादी कुळाच्या ताब्यात आलेल्या जमिनीची समाईक पद्धतीने मशागत व त्याचे कर्जमुक्तेबाबतची योजना, लँडमॉर्गेज बँकेने सोसायटीचे सभासदास यावयाच्या कर्जाचे बाबतीत लँडमॉर्गेज बँकेने ठेवावयाचे धोरण, मुंबई प्रॉ. को. इन्स्टिट्यूटच्या नवीन घटनेबाबत विचार करण्यासाठी सभा बोलावण्याची योजना, शेतकऱ्यास ता. डे. असोशिएशनमार्फत बी, बियाणे, खते, औते, वगैरे माल पुरवण्याबाबत तालुक्यात ठिकठिकाणी करावयाच्या योजनेचे महत्त्व व शेतकऱ्यांच्या मालविक्रीची सहकारी तत्त्वावर योजना, नवीन सोसायट्या स्थापनेबाबत त्वरेने तजवीज होण्याची आवश्यकता, तालुक्याकरिता स्वतंत्र सुपरवायझिंग युनिअन असण्याचे महत्त्व, सवलतीची मुदत आणखी एक वर्ष म्हणजे ता. ३१-७-३८ पर्यंत वाढविण्याची आवश्यकता, तसेच कॅनॉल भागातील बागाइतदार शेतकऱ्यांचे बाबतीत त्यांचे हिताचे दृष्टीने जमीनसुधारणा, पाणीपट्टी व सारा सूट वगैरे महत्त्वाचे ठरावाबाबत सांगोपांग चर्चा करण्यात आली

नंतर सहकारी चळवळीचे ध्येय, परिषदेचा उद्देश, शेतकरी वर्गास शिक्षणाची अत्यंत आवश्यकता व चळवळीचे पावित्र्य, इ. संबंधी सहकारी म्हणविणारावरील जबाबदारीबाबत श्री. भा. ज्यं देवभानकर, ऑनररी सेक्रेटरी, पुणे जि. को. इन्स्टिट्यूट, यांनी भाषण करून सर्वांचे आभार मानल्यानंतर हारतुरे, पान-सुपारी, राष्ट्रगीत वगैरे होऊन परिषदेचे कामकाज रात्री ९ वाजता संपले.

कळवण तालुका सहकारी वृत्त

(१) ग्रुप सेक्रेटरी मासिक सभा ता. १०-४-३७ रोजी भरविण्यात येऊन सोसायट्यांचे पुनरुज्जीवनाबाबत व इतर जरूर त्या बाबींविषयी विचारविनिमय करण्यात आला (२) सहकारी डिबेटिंग क्लबची सभा ता. ११-४-३७ रोजी देवळवाडी येथे श्री. चांदोरकर मास्तर यांचे अध्यक्षतेखाली भरून स्वावलंबन व काटकसर या विषयावर मार्मिक भाषणे झाली. नंतर शेख हसन मिया भाई, मास्तर, कळवण, यांचे ग्रामोच्चार व ऐतिहासिक विषय ह्यासंबंधी पोवाडे झाले. सदर सभेत जवळपासच्या सोसायट्यांनी उत्साहाने भाग घेतला होता (३) देवळवाडी येथे बेटर लिब्रिंग सोसायटी काढण्याचे घाटत आहे. (४) पुढील डिबेटिंग क्लबची सभा चणकापूर येथे भरविण्याचे ठरले असून त्या वेळी धर्म या विषयावर चर्चा होईल सदर कार्यक्रम सहकारी सफर या दृष्टीने सुद्धा आदर्श होईल

शेतीच्या जनावरांबाबत सिमला येथे परिषद

चालू महिन्याच्या तिसऱ्या आठवड्यात सिमल्यास व्हाइसरॉयाच्या हस्ते एका परिषदेचे उद्घाटन होणार आहे, तीमध्ये शेतीच्या जनावराकरिता कुरणे, पिकाविषयी योजनात्मक पद्धति, वळूंचा पुरवठा व जनावरांचे तज्ज्ञांची सख्या वाढवण्याची आवश्यकता ह्या विषयाची चर्चा होईल. प्रातिक सरकारचे मंत्री आणि दोन सरकारी अधिकारी व दोन विनसरकारी गृहस्थ ह्या परिषदेस हजर रहातील

सोन्याचा भाव आणि अमेरिकेचे धोरण

इंग्लंड, फ्रान्स व अमेरिका ह्या राष्ट्रांनी हुंडणावळीचे दर व सोन्याचा भाव शक्यतोवर स्थिर राखण्याची योजना केलेली प्रसिद्ध झाली आहे. तथापि, ह्या व्यवस्थेत फेरफार होण्याच्या बातम्या मधून मधून उठतात व त्यामुळे सोन्याच्या भवितव्यते-संबंधाने स्पष्ट वृत्ति निर्माण होते. केवळ सोन्याच्या किंमतीचाच हा प्रश्न नसून त्याच्याशी जागतिक व्यापार, बँकिंग व रोखे-बाजार सबद्ध झालेले आहेत ह्या कारणांनी त्यास विलक्षण आर्थिक महत्त्व आहे. सोन्याच्या डॉलरचा भाव अमेरिकेकडे कमी करणार अशी हूल एक महिन्यामागे उठून लंडन, पॅरिस व इतर ठिकाणच्या बाजारात गडबड उडाली होती. ह्या प्रकारची बातमी अलीकडे पुन्हा आली असून तिचा परिणाम गेल्या आठवड्यांत मुंबईच्या सोने बाजारवरही झाला होता. अमेरिकेत परदेशातून सोन्याचा ओघ सारखा चालला आहे तो थांबविणे आणि सोने त्याकरिता स्वस्त करणे ह्याविषयी तेथील सरकाराचा विचार असल्याचा दाट संशय उत्पन्न झाला आहे. सोन्याच्या आयाती-मुळे देशात फाजील चलन खेळून बाजारभाव चढतील आणि आर्थिक परिस्थितीत हळू हळू सुधारणा होत आहे तिच्या मार्गीत व्यत्यय येईल अशी भीति अमेरिकेच्या सरकारास पडली असून त्याबाबत योग्य उपायहि योजले जात आहेत बाहेरून येणाऱ्या सोन्यास प्रतिबंध कसा करावा आणि ते आलेच तर त्याचा अनिष्ट परिणाम पैशाच्या बाजारावर होऊ न देण्यास काय करावे ह्याचा पेंच अमेरिकन सरकारास पडला आहे. सोन्यास आज बाजारात पडणाऱ्या डॉलर्सपेक्षा कमी डॉलर्सवर त्याची कायदेशीर किंमत निश्चित करावी अशी सूचना पुढे आली आहे. इतर उपाय थकून शेवटी, प्रेसिडेंट रूझवेल्ट ह्यास ह्या मार्गाचा अवलंब करणे भाग पडल्यास ब्रिटिश व फ्रेंच हुंडणावळीत गडबड उडेल आणि हिंदुस्थानातून सोन्याची निर्गत चालली आहे, तिला आळा बसेल, ह्यान शका नाही जगात एवढी खळबळ उडवून देणाऱ्या धोरणाचा अंगीकार दीर्घ विचारावाचून व अगतिकता उत्पन्न झाल्यावाचून अमेरिकन सरकार सहसा करणार नाही तथापि, ह्या बाबतीतल्या अनिश्चिततेचा परिणाम मुंबईच्या सोने-बाजारावर झाला आहे व शेणार आहे हे निर्विवाद आहे.

फ्रान्समधील दुकाने आठवड्यातून दोन दिवस बंद

फ्रान्समधील १० हजारापेक्षा ज्यास्त वस्तीच्या शहरांतील मोठी दुकाने प्रत्येक रविवारी व सोमवारी बंद ठेवण्यात आली पाहिजेत, असा त्याचेवर सरकारने निर्बंध घातला आहे. दुकानातील नोकरांस आठवड्याच्या इतर पाच दिवशीं दररोज आठ तास काम करावे लागेल. आठवड्यातील ४० तास कामाची वाटणी सोडस्कर रीतीने करून सोमवारी दुकाने उघडी ठेवता येतील, ही दुकानदारांची अपेक्षा फोड ठरली आहे ज्या दुकानातून नोकरवर्ग नेमलेला नाही अशी दुकाने सोमवारी उघडी राहण्यास हरकत नाही. गेल्या बारा महिन्यात दुकानातील कामांच्या तासाचे बाबतीत फ्रान्स देशात अत्यंत क्षपाट्याने सुधारणा करण्यांत आली आहे.

दी रेडिओ इलेक्ट्रिक स्टोअर्स

रिप्रेझेंटेटिव्ह बाय—एम. जी. साठे
रे-मार्केटनजीक, ८० शुक्रवार, पुणे.

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, B... Street, | 716 Sadashiv Peth,
Lombay | Poona City

पायोनियर डाइंग हाऊस, पुणे,

रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी

एरोमाक मिंटिंग, सडीकाम, पक्क्या रंगाचे छापकामाचा व रंगविण्याचा कारखाना

भिकारदास मार्तारोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ

मुंबई सरकारचे सर्जन जनरल साहेबानी भेट दिलेली

डॉ. काळे यांचा पुना लेप्रसी क्लिनिक

म्हणजेच मद्यारोग, पांढरे कोड व इतर सर्व प्रकारचे चर्म-विकारावरील उपचारांचे विश्वसनीय ठिकाण

ठिपसे आश्रम,
पुणे नं ४

डॉक्टर काळे,
लेपसी स्पेशॅलिस्ट

UNEMPLOYMENT
NO MORE

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या

प्रतीचे सरकारमान्य

झारापकर टेलरिंग

कॉलेज

आप्पा बळवत चौक, पुणे २

[माहितीपत्रक मागवा]

जनानी व मर्दानी कापड

मिळण्याचे

खात्रीलायक एकच ठिकाण

माधव सोमण ब्रदर्स,

लक्ष्मीरोड, पुणे. २

पाहिजेत—महाराष्ट्रांतील जिल्हाकरिता सदर अटी-वर एजंट्स व ऑर्गनायझर्स पाहिजेत.

वि नेपच्यून अँडुअरन्स कं. लि, न्यू क्तिताव विन्डिंग, लक्ष्मी रोड, पुणे २, ह्या पत्त्यावर अर्ज करावे.

गेलें वर्ष मुंबई इलाख्यातील शेतीस कसे गेलें ?

१९३५-३६ साली अवर्षणामुळे इलाख्याच्या बहुतेक सर्व जिल्हातील खरीपाच्या पिकांवर अनिष्ट परिणाम झाला, तथापि पिकांपासून मिळावयाच्या उत्पन्नात फारशी घट झाली नाही. एकूण ३ कोटी ३७ लक्ष एकर जमीन लागवडीसाठी आली व ४ कोटी ५० लक्ष एकरांत पेरणी झाली नाही. निरनिराळ्या पिकांसंबंधी तुलनात्मक माहिती खालील कोष्टकात दिली आहे:-

पिकांची वर्गवारी

(आकडे हजार एकरांचे आहेत)

१९२१-२२ ते

१९३१-३२ १९३४-३५ १९३५-३६

खाद्य धान्ये, ऊस इ. (सरासरी)

ज्वारी	७९,२७	७९,४५	७८,४३
बाजरी	४०,४६	३९,४६	३८,४९
तांदूळ	१९,३०	२०,४८	२९,७२
गहू	१४,२३	१७,३४	१६,९१
हरबरा, तूर, इ	५१३	७,६४	६,९०
फळझाडे, भाजीपाला इ.	३४,४१	३७,१२	३८,०२
ऊस	६२	७५	८३
इतर पिके	३८०	४,४०	४,३०

एकूण	१९,७७२	२०,६६४	२०,३६०
व्यापारी पिके			
तबासू	१,१९	१,८०	१,६०
गळिताची धान्ये	१२,५६	१३,९२	१९,५८
कपास	४२,८३	३६,५७	४१,६३
इतर	२९,००	३१,४६	२७,३२

एकूण पिके २,८२,८० २,९०,३९ २,९३,७३

अहवालाचे वर्षी पाण्यासाठी जमिनीत सुमारे ३० हजार एकराची घट झाली, म्हणजे १० लक्ष ६१ हजार एकर जमीन पाण्यासाठी होती पिकांचे बाजारभाव मदीचेच कायम राहिले. विशेषत कपाशीची किंमत ज्यास्तच उतरली. शेतावर काम करणाऱ्या कामगारांचे मजुरीत काही फरक झाला नाही.

औद्योगिक राष्ट्रांस अफ्रिकेचे महत्त्व

जगातील निरनिराळ्या विभागांत व्यापारपेठा निर्माण करण्याची सटपट सर्व प्रमुख देशांनी चालविली आहे ह्यासंबंधात आफ्रिकेतील खनिज द्रव्ये व सार्णीतील सपत्ति ह्यापेक्षा तेथील मागसलेल्या १५ कोटी लोकांचे महत्त्व विशेष मानण्यात येते आज तेथे दर माणशी खरेदीचे प्रमाण तीन-चार रुपयेहि पडत नाही, परंतु प्रयत्न केल्यास तेथील लोकसंख्या ३० कोटींवर जाऊन प्रत्येकाचे जिनसा खरेदी करण्याचे सामर्थ्यहि २० पट वाढण्यास वेळ लागणार नाही असे झाले, म्हणजे जगातील इतर देशां मधील उद्योगधंधांच्या वाढीस गिन्हाईक मिट्टेल आणि आफ्रिकन लोकांचेहि हित होईल, अशा अर्थाचा युक्तिवाद प्रस्तुत प्रकरणी करण्यात येत आहे

NOTICE TO CONTRACTORS.

Separate sealed percentage tenders in form B-1 for each of the following works are invited and will be received by the undersigned on 12-5-1937 upto 2 P. M. Other particulars regarding the contract etc can be had at the undersigned's office on any working day during office hours.

Estimated cost.

1. C. R. to Poona Bangalore Road miles 235 to 266. Rs. 7680/-
2. C. R. to Dharwar Goa Road miles 1 to 18. Rs. 2172/-
3. C. R. to Dharwar Goa Road miles 19 to 58 Rs. 6412/-
4. C.B. to Dharwar Saundathi Road Rs. 5302/-
5. C. R. to Saundathi Bagewadi Road. Rs. 7044/-
6. C. R. to Kumta Hubli Road. Rs. 2816/-
7. C. R. to Hubli Sholapur Road Rs. 2062/-
8. C. R. to Poona Bangalore Road miles 273 to 287. Rs. 5831/-
9. C. R. to Gadag Pala Road Rs. 2490/-

2 The acceptance of the tender rests with the undersigned and no reason will be given for acceptance or rejection of any

Ex Engr.'s Office, } P. K. SHINDE,
Dharwar, } Executive Engineer,
22nd April, 1937 } Dharwar Division, Dharwar.

स्थापना १९२० प्रथम मुंबई सरकारने मान्य केलेले व

कोल्हापूर सरकारचे आभ्रयाखालील

जाधव टेलरिंग कॉलेज

माहिती मागवा] व [नावे नोंदवा
पत्ता-प्रिन्सि. जाधव टेलरिंग कॉलेज
४९७ बुधवार, पुणे ३

फलफल

दरसाल हलू नये म्हणून आमचे इच्छा गर्भ

संभव औषध घ्या व संततिनियमन करा. औषध बंद केले की, मुलें होतात माहिन्यांतून एकदाच घ्यावे लागते वर्षभर पुण्याच्या औषधाची किंमत रु ५ ट. स नि.

गद्रे फिजीशियन, स्वांडवा सी पी

"DAWN'S MENSORIUM" makes 6% addition to the monthly income of the family. Prospectus sent free on application. General Manager, "The Dawn of India Life Insurance Company Limited, Poona."

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
५% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	११९-८
५% (१९३९-४४) लोन ..	१०५-८
५% लाब मुदत (१९५५-६०) ...	११७-१०
५% १९४३	१०७-४
५% विनमुदत	९४-२२
५% १९४७-५०	१०५-१४
५% १९४८-५२	९९-११

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरंटी व लाब मुदत)	१०७-०
४% मुंबई म्युनिसिपल (लाब मुदत) ...	१०६-८
४% मुंबई मिटी इन्व्हेस्ट ट्रस्ट बॉण्ड (७०वर्षे मुदत)	१०६-८
४% म्हैसूर कर्ज (१९५३-६३) ...	११०-८
५% म्हैसूर (१९५५)	१२४-०

मडळ्यांचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० चा, पैकी ५० रु. भरले व १०% दिव्हिडंड)	१३९-०
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु भरले व १०% दिव्हिडंड)	१११-८
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% दिव्हि.)	३४-१०
इंपीरिअल बँक (५०० रु., १२% दिव्हि.)	१५२२-८
प्रीसर्व्ह बँक (१०० रु. चा भाग ३३% दिव्हि.)	१२८-४

रेल्वेज

दौंड-बारामती (१०० रु चा भाग, दिव्हि. ४३%)	१०३-०
पाचोरा-जामनेर (१०० रु चा भाग, दिव्हि. ४३%)	९७-०
अहमदाबाद-प्रातज (५०० रु. चा भाग, दिव्हि. १०, बोनस ६ रु. ४ आ.)	९०५-०

वीज

बॉम्बे ट्रेन्वे (ऑर्डि. भाग ५० रु. दिव्हि. १३%)	१५१-४
कराची (१०० रु. चा भाग, दिव्हि. ९%)	२७१-४
पुणे इलेक्ट्रिक (१०० रु. चा भाग, दिव्हि. ९%)	२८५-०
टाटा पॉवर (१,००० रु. ऑर्डि. दिव्हि. ५३%)	१४८७-८
टाटा पॉवर (१,००० रु. प्रेफरन्स, दिव्हि. ७३%)	१५१५-०

इतर

टाटा आयर्न (१५० रु. प. प्रेफरन्स दिव्हि. ६%)	२००-०
टाटा आयर्न (१०० रु. डु. प्रेफरन्स, १७ रु. ८ आ)	१७७-१२
टाटा आयर्न (७५ रु. ऑर्डि. रु. ६)	३२४-०
टाटा आयर्न (३० रु. डिफर्ड रु. ७ आ. ८)	१४४०-०

सोने-चांदी

सोने (मिट) प्रत्येक तोळ्यास	३४-११-९
चांदी (मिट) प्रत्येक १०० तोळ्यास	५२-१४-०

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१, लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळ—

वररोज सकाळीं १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चाहू ठेवी द सा. द शें २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या जातात

सेविंग बँक ठेवीवर द सा. द. शें ३ टक्के व्याज दिले जाते

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यांपासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या जातात व्याजाचे दरांबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

क. ज. सोने, चांदी, सरकारी रोखे, बगैरे तारणावर रकमा दिल्या जातात

मॅनेजिंग एजंट्स

नागपूर प्रीमिअर को-ऑपरेटिव्ह

हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळ्याजवळ, नागपूर सिटी

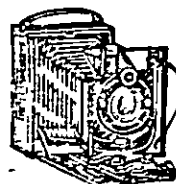
	रुपये
अधिकृत भाडवळ	१,००,०००
जमा असलेले भाडवळ	८०,९००
रिझर्व्ह फंड	२,७८७
इतर फंड	८९४
मुदतबंद ठेवी	१,६३,०५६
सेविंग बँक ठेवी	५,०१९
मॅबराकडून येणें असलेले कर्ज	२,६८,९९०
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यात	

गुतविलेली एकूण रक्कम ४१,४९४ सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते ठेवीची रक्कम पूर्ण सुरक्षित. शेअर्स विकत मिळतात आतापर्यंत दिव्हिडंड पाच टक्क्याहून केव्हाही कमी दिले गेले नाही. सोसायटी आपल्या मॅबरांना त्याच्या घरांचे तारणावर कर्ज देते.

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा.

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज

फोल्डिंग व बॉक्स कॅमेरा

सामर्थ्यवान लेन्स बसविलेला. हा कॅमेराने नवशिक्ष्यास सुद्धा फिल्मवर उत्कृष्ट फोटो घेता येतात बँकार रोज ५ रु. मिळवू शकतात. फिल्म काढ, फ्रेम, रसायने, कॅमेरा कसा वापरावा हे सांगणारे पुस्तक मोफत

फोल्डिंग कॅमेरा, रु. ५. बॉक्स कॅमेरा नं. २, रु. २-१२. न. १ रु. ३-१२ फॉलिंग व पोस्टेज वेगळें.

Dutt & Co (12)
15/-, Jay Mitra Street,
P. O. HATKOLA (Calcutta)

दि सेंट्रल प्रॉव्हिन्सेस अँड बेरार प्रॉव्हिन्शल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड

लोकांना आपला पैसा किफायतशीर व्याजाच्या दराने गुंतविण्याची संधि देत आहे.

वरील बँकेने तारीख १३ मार्च १९३७ रोजी साजरा केलेल्या आपल्या रौप्यमहोत्सवानिमित्त सदरहु तारखेपासून दशवार्षिक रोखे शेंकडा ७० रु. ८ आण्याच्या दराने विक्रीस काढले आहेत

विक्रीस काढलेले रोखे फक्त ५,००,००० रु च्या दर्शनी किंमतीचे आहेत वरील रकम शेतकऱ्यांची हलासीची स्थिति दूर करण्यासाठी कर्जाक दिली जाणार आहे.

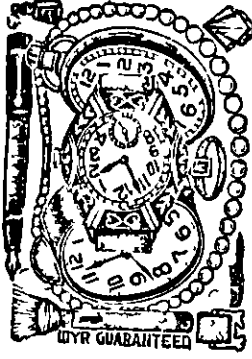
हे रोखे विकत घेण्यात बिलकूल सट्टेबाजी नाही.

विशेष माहिती समक्ष भेटांत अथवा पत्रद्वारे.

नागपूर शहर,
ता. १ मार्च १९३७

जी. ए. भोंसले, बी. कॉम्,
मॅनेजर, दि सी पी अँड बेरार प्रॉव्हिन्शल-को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड.

फक्त १ रु. १२ आण्यास ३ घड्याळें व १९५ फॅन्सी वक्षिसें

आमच्या मधुर वासाच्या ओटो रोझच्या ७ कुप्या १ रु ४२ आण्यांत एकदम घेणारास एक सोनेरी मुलाग्याचें डमी रिस्ट वॉच, एक पट्टा, एक रेल्वे टाइम डमी पॉकेट वॉच, एक सेफ्टी वस्तरा, एक हजामतीचा साबण, एक आरसा, एक फणी, एक पावडरचें पाकीट, क्लिपसकट एक पेन्सिल, एक सिगारेट केस, एक आगपेट्याची डची, एक सिगारेट लाइट, एक ह्यातरमाल, एक आंगठी, एक कात्री, एक सासळीसकट किल्ल्याची रिंग, एक पेन्सिल स्कू, १२ कॅरेट रोल्ड गोल्ड निफाचें फाउंटनपेन, ५५५ फूट फोकसचा टॉर्च (क्रिबा) सजवूत यंत्रसामुग्रीचें व पांच वर्षे गॅरंटीचें एक जर्मन-ची टाइमपीस पॉकिंग व पोस्टेज १२ आणे वेगळें

ईस्टर्न ट्रेडिंग कंपनी, पोस्ट बॉक्स नं १२२०४, कलकत्ता (२४)

DECCAN BOOK STALL.

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price

K. K. & Co.

Photographic Dealers
POONA

जुन्या घरांची डुरुसनी काळजीपूर्वक करून दिली जाते
भेटा अगर लिहा:—

भाऊ गंगाधर साठे, कंत्राटदार
चिमण्या गणपति, सदाशिव ५१२, पुणे

The Co-operators' Book Depot.

9, BAKEHOUSE LANE,
FORT, BOMBAY.

The Only Book Depot of its Kind in India.

Specialising in

Books on Economics, Co-operation, Banking and Finance, Accountancy and Auditing, Commerce, Business Organisation, Rural Reconstruction and allied Subjects

Books on all Subjects and of all Publishers in India, England and America are readily supplied at the published Prices.

FOR
SAFETY, ECONOMY
AND
DURABILITY
Consult

V. G. & Sons

ELECTRICAL and RADIO ENGINEERS
AND
LICENSED ELECTRICAL CONTRACTORS
Laxmi Road, Ganapati Chowk, POONA.